

Factsheet beweiding en weidevogelbeheer

De waarde van beweiding voor weidevogels wordt steeds meer ingezien. In project Vogels en Voorspoed Fryslân is er samen met 18 melkveehouders verdeeld over vier collectieven onderzoek gedaan naar beweiding en weidevogelbeheer om meer inzicht in te krijgen in hoe beweiding kan bijdragen aan het versterken van het weidevogelbeheer

Waarde van beweiding

Structuur

- Door beweiding ontstaan er groeitrapen en verschillende gras-hoogtes tussen verschillende percelen (mozaïekbeheer)
- Beweiding is een belangrijke aanvulling op percelen met een uit-gestelde maaidatum (1 tot 15 juni). Zeker op voedselrijke percelen en in groeizame voorjaren is het gewas op deze percelen eind mei vaak al te hoog en te dicht en daarmee niet meer geschikt voor kuikens: door sturen met beweiding kan alternatief kuiken-land worden ontwikkeld
- Verschillende weidevogelsoorten gebruiken graag beweide per-celen: door de lage vegetatie op begraaasd grasland kunnen kui-kens zich makkelijk door het weiland bewegen, terwijl de mestbos-sen goede dekkingsmogelijkheden bieden tegen predatie. Door beweiding ontstaat micro-reliëf binnen percelen
- Aandachtspunten: risico op te kort gras bij trage groei of hoge be-weidingsdruk

Rust

- Minder nest- en kuikenverliezen en verstoring dan door maaien
- Koeien en jongvee schrikken grondpredatoren af (anekdotisch), terwijl maaien juist luchtpredatoren aantrekt
- Aandachtspunten: verstoring tijdens aankomst/ nestfase

Voedsel

- Koeienvlaaien vormen een broedplaats voor wormen, vliegen en kevers. Het lopen van koeien en jongvee zorgt ook voor het omhoog komen van wormen die daardoor een makkelijke prooi zijn voor vogels.
- Er zijn in dit onderzoek geen positieve effecten van beweiding op de hoeveelheid insecten gemeten op perceel-niveau (meetmethodiek)

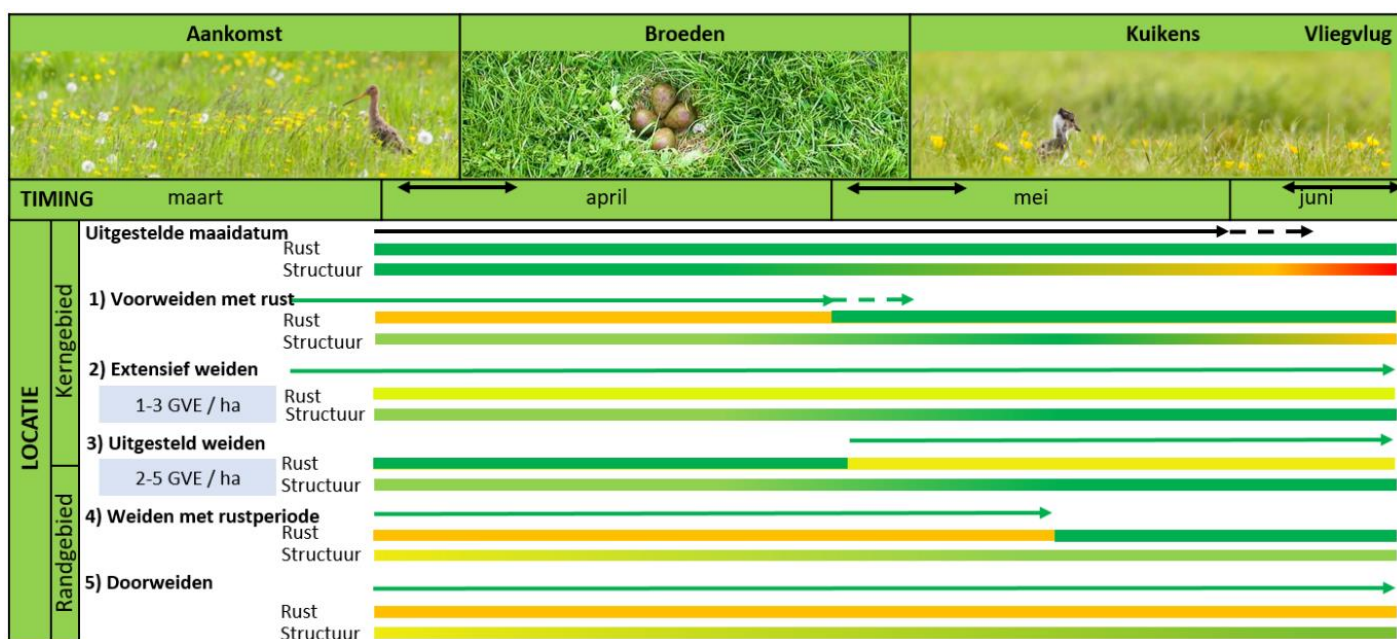
Succesfactoren bij beweiding

- Afstemmen en overleg met nazorger / gebiedsregisseur
- Nesten beschermen, bij voorkeur met (stroom) draadje rondom (cluster van) nesten.
- Timing & locatie: op basis van actuele ontwikkelingen (jaarsafhankelijk)
- Waardeer rommeligheid: kijk door een vogelbril

Vormen van beweiding

Beweiding kan op verschillende manieren worden ingezet in het weidevogelbeheer. De locatie, timing van beweiding, vorm van beweiden (beweidingssysteem en intensiteit) en de beweidingperiode zijn factoren die bepalen in welke mate en in welke periode weidevogels ervan zullen profiteren. Op basis van deze handvaten voor het inzetten van beweiding voor weidevogelbeheer, zijn naast enkele reeds bestaande vormen ook een aantal andere vormen en invullingen geformuleerd (zie ook Figuur 1 en Tabel 1):

- **Voorweiden met rustperiode:** Het belangrijkste doel is het creëren van geschikt kuikenland in juni op percelen met uitgestelde maaidatum, door te voorkomen dat het gewas te zwaar wordt. Door voor te weiden tot 1 of 8 mei wordt het gewas flink teruggezet en ontstaat er een betere kuikenlandstructuur.
- **Extensief weiden:** Het creëren van kuikenland gedurende het hele kuikenseizoen, het voorkomen van een te zwaar gewas op beheerpercelen en het creëren van micro-reliëf, door continue beweiding met een lage veedichtheid.
- **Uitgesteld weiden:** Door pas na begin mei vee in te scharen (in relatief zwaar ongemeaid gras) wordt heel snel een zeer gevarieerde grasstructuur gecreëerd. Dit draagt, in aanvulling op voorweiden-pakketten, bij aan een goede graslandmozaïek voor gezinnen en kuikens zowel op perceel- als bedrijfsniveau, en een betere inpasbaarheid van weidevogelvriendelijk beweiden.
- **Weiden met rustperiode:** door het inlassen van een rustperiode na reguliere beweiding tot midden mei, ontstaat geschikt kuikenland vanaf eind mei, en is daarmee een makkelijk inpasbare aanvulling op beheerpakketten met uitgestelde maaidatum.
- **Doorweiden:** creëren van een gevarieerde graslandstructuur die goed doorwaadbaar is voor weidevogelkuikens en tevens voldoende dekking biedt in de vorm van mestbossen. Doordat er niet gemaaid wordt, bieden deze percelen gedurende het hele kuikenseizoen een geschikt toevluchtsoord.

Figuur 1. Bijdrage van verschillende vormen van beweiding voor het creëren van rust en structuur gedurende verschillende fases van het weidevogelseizoen, in weidevogelkerngebieden en randgebieden bij verschillende beweidingintensiteiten.

Tabel 1. Schematisch overzicht van doel, locatie, timing en effecten op de bedrijfsvoering van de vijf verschillende beweidingvormen ten dienste van weidevogelbeheer.

Beschrijving		1) Voorweiden met rust	2) Extensief weiden	3) Uitgesteld weiden	4) Weiden met rust	5) Doorweiden
Doel	Voorkomen zwaar gewas	+	++	++	++	++
	Variatie in grasstructuur	+	+++	+++	+	++
	Continuïteit mozaïek	+	++	++	++	++
Timing beweiding		Tot 1 of 8 mei	1 mei tot 15 juni	Begin mei – midden juni	Tot midden mei	Tot midden juni
Rust	Rustperiode	4 - 6 weken na begin mei	-	Tot begin mei	2-4 weken na 15 mei	-
	Eerste maaidatum	> 1 juni	> 15 juni	> 15 juni	> 15 juni	> 15 juni
Beweidingsintensiteit			1-1,5 GVE/ 1-3 GVE	2-5 GVE		
Bedrijfsvoering	Benutting hoge kwaliteit voorjaarsgras	++	+	+/-	++	+
	Betere kwaliteit UM* gras	+	n.v.t.	n.v.t.	++	n.v.t.
	Betere hergroei **	+	+	+	++	+
ANLb	Pakket?	Ja: 1I-1f	Ja: 6	Nee, wel aanbevolen	Combi met kuikenvelden	Nee, wel aanbevolen

*UM = uitgestelde maaidatum; ** ten opzichte van pakket met uitgestelde maaidatum

Stimuleren van weidevogelgerichte beweiding

Voorlichting & afstemming:

Goed contact tussen de veehouder en de nazorger en gebiedsregisseur van het collectief zijn van groot belang. Ook kan een weidecoach een rol spelen (na training in weidevogelgericht beweiden).

Vergoedingen / pakketten

Waar de inzet van beweiding ten dienste van weidevogelbeheer extra inspanningen vereist of resulteert in opbrengst of kwaliteitsverliezen is het belangrijk dat hier een vergoeding tegenover staat. In overleg met het collectief kunnen de meest geschikte pakketten of combinaties van pakketten worden samengesteld.

- Voor **voorweiden** en **extensief weiden** bestaan reeds pakketten. Echter hier wordt relatief weinig gebruik van gemaakt. Dit hangt onder meer samen met:
 - Gebrek aan flexibiliteit: meer flexibiliteit in start en einddatums voor rust en weideperiodes afhankelijk van actuele (weidevogel en gewas) situatie in het veld is gewenst.
 - Lage vergoeding t.o.v. andere pakketten: onvoldoende vergoeding voor extra werkzaamheden gerelateerd aanangepaste beweiding ten dienste van weidevogels: veelal grotere afstand van boerderij op percelen die daar nog geschikt voor gemaakt moeten worden.
- **Weiden met rust:** het pakket kuikenvelden kan goed worden ingezet voor creëren kuikenland na beweiding (vergoeding voor rust en niet maaien/bloten en bemesten na weideperiode)
- **Uitgesteld weiden & doorweiden:** hiervoor bestaat nu nog geen pakketvergoeding, maar dat is wel aanbevolen om opbrengstverliezen en extra arbeidsinspanningen te compenseren.

Meer informatie: Hoekstra & Jansma, 2021. Beweiding en weidevogelbeheer. [Louisbolk.nl/publicaties](https://louisbolk.nl/publicaties)

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland

provinsje fryslân
provincie fryslân

AGRARISCH COLLECTIEF
WAADRÂNE

It Lege Midden

Noardlike
Fryske
Wâlden

Collectief
Súdwestkust
voor boer en natuur

Louis Bolk
Instituut

Het project Vogels en Voorspoed Fryslân liep van 1 januari 2019 tot 28 augustus 2021 en is gefinancierd uit het Programma voor Plattelandsontwikkeling 2014-2020 voor Nederland (POP3). Dit programma wordt deels gefinancierd uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO)